

Seat No. : _____

NH2-102
December-2015
M.A., Sem.-III
505 : Sanskrit
EA : पुराणशास्त्र
(विष्णुपुराणम् नियतांशः)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 70

सूचना : (1) प्रश्नपत्रमां छपायेलो प्रश्नक्रमांक ज उत्तरवडीमां लपो.

Instructions : Write the question number as a printed in the question paper.

(2) जभशी भाजुना आंकडा गुण दर्शावे छे.

Figure to the right side indicate full marks.

1. (A) नीयेना श्लोकोनो आवश्यक नोध साथे अनुवाद करो : (गमे ते ७) 8
- (1) प्राणप्रदाता स पृथुर्यस्माद्भूमेरभूत्पिता ।
ततस्तु पृथिवीसंज्ञामवायाखिलधारिणी ॥ 1.13.89
- (2) देवा मनुष्याः पशवः पक्षिवृक्षसरीसृपाः ।
रूपमेतदनन्तस्य विष्णोर्भिन्नमिव स्थितम् ॥ 1.19.47
- (3) गायन्ति देवाः किल गीतकानि धन्यास्तु ते भारत भूमिभागे ।
स्वर्गापवर्गास्पदमार्गभूते भवन्ति भूयः पुरुषाः सुरत्वात् ॥ 2.3.24
- (4) समस्तावयवेभ्यस्त्वं पृथग्भूय व्यवस्थितः ।
कोऽहमित्यत्र निपुणो भूत्वा चिन्तय पार्थिव ॥ 2.13.103
- (B) नीयेनामांथी गमे ते अेक पर नोध लपो : 6
- (1) पृथु चरित्र
- (2) लूगोण वर्णन
2. (A) नीयेना श्लोकोनो आवश्यक नोध साथे अनुवाद करो : 8
- (1) यावत्सूर्य उदेत्यस्तं यावच्च प्रतितिष्ठति ।
सर्वं तद्यौवनाश्वस्य मान्धातुः क्षेत्रमुच्यते ॥ 4.2.65
- (2) नर्मदायै नमः प्रातर्नर्मदायै नमो निशि ।
नमोऽस्तु नर्मदे तुभ्यं त्राहि मां विषसर्पतः ॥ 4.3.13

- (3) जगत्यर्थं जगन्नाथ भारावतरणेच्छया ।
 अवतीर्णोऽसि मर्त्येषु तवांशश्चाहमग्रजः ॥ 5.7.38
- (4) आन्वीक्षिकी त्रयी वार्ता दण्डनीतिस्तथा परा ।
 विद्या चतुष्टयं चैतद्वार्तामात्रं शृणुष्व मे ॥ 5.10.27

- (B) नीचेनाभांथी गमे ते अेक पर नोध लओ : 6
- (1) इक्ष्वाकुवंशवर्णनम्
 (2) पूतनावध

3. नीयेना पैकी कोईपइ भे आभ्यानो पर नोध लओ : 14
- (1) समुद्रमंथन
 (2) प्रड्लाढ यरित्र
 (3) जउभरत यरित्र
 (4) ययाति यरित्र

4. विष्णुपुराण अने भागवतपुराणमां आवती कृष्णानी बाणलीलाओनो पारस्परिक संबंघ स्पष्ट करो. 14
- अथवा**
- पुराणाना लक्षणो आपी, विष्णुपुराणनुं भूल्यांकन करो.

5. नीयेना प्रश्नोना अेक के भे वाक्यमां जवाभ आपो : 14
- (1) विष्णुपुराणमां कुल केटला अंश ऐ ?
 (2) विष्णुपुराणाना वक्ता अने श्रोता कोण ऐ ?
 (3) सात पाताणलोकना नाम आपो.
 (4) वेने कई घोषणा करी डती ?
 (5) ऋभुअे निदाधने शेनो उपदेश आप्यो डतो ?
 (6) यंद्रवंशमां कया-कया मुष्य राजाओ थई गया ?
 (7) विष्णुपुराणाना आधारे शरद ऋतुनुं टूंकमां वर्णन करो.

NH2-102

December-2015

M.A., Sem.-III

505 : Sanskrit

EB : व्याकरणशास्त्र

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 70

સૂચના : (1) પ્રશ્નપત્રમાં છપાયેલો પ્રશ્નક્રમાંક જ ઉત્તરવહીમાં લખો.

Instructions : Write the question number as a printed in the question paper.

(2) જમણી બાજુના આંકડા ગુણ દર્શાવે છે.

Figure to the right side indicate full marks.

1. (A) નીચેના સૂત્રોને સમજાવો : (ગમે તે બે) 10
- (1) સ્વરિતજિતઃ કર્ત્રભિપ્રાયે ક્રિયાફલે ।
- (2) સ્યતાસી લૃલુટોઃ ।
- (3) ધિ ચ ।
- (4) સવાભ્યાં વાઽભૌ ।
- (B) નીચેનામાંથી ગમે તે એકનો ઉત્તર આપો : 4
- (1) અનુબન્ધના ગમે તે બે ઉપયોગ ઉદાહરણ સહિત સમજાવો.
- (2) અધિકાર અને અનુવૃત્તિના સામ્ય-વૈષમ્ય જણાવો.
2. (A) નીચેનામાંથી ગમે તે બેની રૂપસિદ્ધિ પ્રક્રિયા સમજાવો : 10
- (1) ભવામઃ
- (2) બભૂવ
- (3) એધન્તે
- (4) એધાઞ્ચક્રે
- (B) નીચેનામાંથી ગમે તે બેના ઉત્તર લખો : 4
- (1) આત્મનેપદ સંજ્ઞા કોની-કોની થાય છે ? ઉદાહરણ તરીકે એક-એક વાક્ય લખો.
- (2) સાર્વધાતુકાર્ધધાતુકયોના કાર્યને ઉદાહરણ સહિત સમજાવો.
- (3) અત એ સૂત્ર દ્વારા એકાર આદેશ થયો હોય, એવા એક પ્રયોગની સમગ્ર રૂપપ્રક્રિયા લખો.
- (4) એધ્ ધાતુની રૂપપ્રક્રિયામાં સીયુટ્ આગમ થતો હોય, એવા એક પ્રયોગની સમગ્ર રૂપસિદ્ધિ લખો.

3. (A) પાણિનીય વ્યાકરણ પ્રમાણે લિટ્, લઙ્ અને લુઙ્ લકારના અર્થોની સોદાહરણ વિચારણા કરો. 10

અથવા

લોટ્ના વિવિધ અર્થો જણાવી, તે-તે અર્થમાં વપરાયેલાં ક્રિયાપદવાળાં એક-એક વાક્યને સાનુવાદ લખો.

(B) નીચેના પ્રશ્નોના ટૂંકમાં ઉત્તર આપો : 4

- (1) વર્તમાનકાળ માટે કયો લકાર પ્રયોજાય છે ?
- (2) પરસ્મૈપદી મધ્યમપુરુષ દ્વિ.વ. નો પ્રત્યય કયો છે ?
- (3) શપ્ પ્રત્યયમાં પકારની રૂપ સંજ્ઞા કયા સૂત્રથી થાય છે ?
- (4) एष् ધાતુનો અર્થ લખો.

4. (A) નીચેની પંક્તિઓને સવિસ્તર સમજાવો : (ગમે તે એક) 10

- (1) प्रधानं च षट्स्वङ्गेषु व्याकरणम् ।
प्रधाने कृतो यत्नः फलवान् भवति ।
- (2) असन्देहार्थं चाध्येयं व्याकरणम् ।

(B) નીચેના પ્રશ્નોના ટૂંકમાં જવાબ લખો : 4

- (1) વેદોના રક્ષણ માટે શું કરવું જોઈએ ?
- (2) કઈ-કઈ વ્યાકરણિક પ્રક્રિયાઓનો જ્ઞાતા વેદોનું સારી રીતે પરિપાલન કરી શકે છે ?
- (3) બ્રાહ્મણનો નિષ્કારણ ધર્મ કયો છે ?
- (4) શેના દ્વારા શબ્દોને લઘુ ઉપાયથી જાણી શકાય છે ?

5. નીચેના પ્રશ્નોના ટૂંકમાં ઉત્તર આપો : (ગમે તે સાત) 14

- (1) લિઙ્ લકારમાં યાસુટ્નો આગમ કયા સૂત્રથી થાય છે ?
- (2) ઙ્ઞિનો જુસ્ આદેશ કયા લકારમાં થાય છે ? જુસ્ આદેશ કરનાર સૂત્ર લખો.
- (3) दुःस्थितिः પ્રયોગમાં ષત્વ કેમ થતું નથી ? સૂત્ર આપી સમજાવો.
- (4) અભૂત્માં ગુણ કેમ થતો નથી ? સૂત્ર આપી સમજાવો.
- (5) જેમાં લૃઙ્ લકારનો પ્રયોગ થયો હોય, એવું એક વાક્ય લખો.
- (6) જેમાં ટિ સંજ્ઞાના ફળનું નિદર્શન થતું હોય, એવા એક પ્રયોગને સમજાવો.
- (7) भविष्यति રૂપ કયા લકાર અને કયા કાળમાં બને છે ?
- (8) આત્મનેપદી થાસ્ પ્રત્યયને સ્થાને કયો આદેશ થાય છે ? સૂત્ર સહિત જણાવો.
- (9) एधताम्ની રૂપસિદ્ધિમાં ઇકારના સ્થાને આમ્ આદેશ કરનાર સૂત્ર કયું છે ?
- (10) इटोऽत् । સૂત્રનો અર્થ જણાવી, તેના કાર્યને ટૂંકમાં સમજાવો.